

Advies 244

1. Feiten

- 1.1. Beklaagde heeft een Europese niet-openbare procedure gehouden met betrekking tot een overheidsopdracht voor architectendiensten ten behoeve van het ontwerp van de nieuwbouw van een school.
- 1.2. In de selectiefase zijn vijf architecten geselecteerd en uitgenodigd om een inschrijving te doen.
- 1.3. In de hoofdstuk IV.2.1 van de aankondiging van de opdracht is met betrekking tot de gunningscriteria het volgende bepaald:

'Economisch meest voordelige inschrijving, gelet op de onderstaande criteria (de gunningscriteria moeten worden vermeld met hun weging of in afnemende volgorde van belangrijkheid wanneer om aantoonbare redenen geen weging mogelijk is)

Criterium: Technisch, creatief, duurzaamheid, ervaring

Beschrijving: Referenties

Vereisten: 3 Referenties

WeegFactor: 12'

- 1.4. In de Gunningsleidraad van 19 maart 2015 is, voor zover relevant, in hoofdstuk 2 ("Projectomschrijving") het volgende bepaald:

'2.4 PROGRAMMA VAN EISEN EN BUDGET

De eisen waaraan het na de gunning te vervaardigen ontwerp dient te voldoen zijn omschreven in het Programma van Eisen. In het PvE wordt de ambitie vertaald naar ruimtelijke en functionele eisen van het te ontwerpen gebouw en wordt dieper ingegaan op de eisen ten aanzien van duurzaamheid en het functionele gebruik van het gebouw. Dit definitieve PvE is beschikbaar na gunning van de opdracht.

(...)

2.6 DE ARCHITECTENOPDRACHT

Een onderdeel van de inschrijving is een financiële aanbieding.

Er wordt een ontwerpteam ingesteld dat bestaat uit de architect, de constructeur en de technisch adviseur. Het ontwerpteam is, onder leiding van de architect, verantwoordelijk voor het ontwikkelen van een concreet ontwerp op basis van de geformuleerde doelstellingen en randvoorwaarden. Het is voor het ontwerpteam de uitdaging het maximale resultaat op het gebied van duurzaamheid en de overige in het PvE gestelde eisen binnen het gegeven bouwkostenbudget, de gestelde planning en de overige randvoorwaarden te realiseren.

Door middel van een goede samenwerking van de verschillende teamleden, waarbij alle teamleden een actieve rol innemen en er op basis van gelijkwaardigheid wordt gewerkt, moet dit resultaat te behalen zijn.

De architect is in de hierboven genoemde samenstelling, verantwoordelijke voor het ontwerpen van het gebouw voorzien van de binnenafwerking en de vaste inrichting en tevens voor het ontwerpen van het terrein.

De constructeur, directievoering, interieurarchitect, bouwfysisch advies, akoestisch adviseur, grondmechanisch onderzoek worden door de opdrachtgever gecontracteerd. Deze partijen worden, direct na de architectenselectie, door middel van een onderhandse aanbesteding door [Beklaagde] geselecteerd. Van de architect wordt coördinatie / aansturing verwacht.

Indien de mogelijkheden zich voordoen, zullen de aannemer(s) van de bouwkundige, de installatietechnische en de terreinwerkzaamheden ingeschakeld worden voor technisch advies en eventueel voor het uitwerken van de detailtekeningen en berekeningen op basis van de, door het ontwerpteam, uitgewerkte tekeningen. Uitgangspunt is voorsnog dat de bouwkundige detailtekeningen door de architect worden opgesteld.

De opdrachtgever verleent aan de architect opdracht per fase. Opdracht voor een bepaalde fase geeft de adviseur geen recht op een vervolgoopdracht voor de volgende fase; beëindiging van de opdracht na afronding van een fase wordt niet aangemerkt als een opzegging als bedoeld in de hoofdstukken 8 en 9 van de DNR2005. Indien besloten wordt om geen vervolg meer te geven aan de in rangvolgorde nr. 1, dan zal contact gezocht worden met de opvolgende. Enz.'

- 1.5. In de Gunningsleidraad is, voor zover relevant, in hoofdstuk 3 ("De aanbestedingsprocedure") het volgende bepaald:

'3.3 VRAGEN EN ANTWOORDEN

De aanbestedende dienst stelt geselecteerde gegadigden in staat opmerkingen en vragen te stellen met betrekking tot de onderhavige aanbestedingsprocedure.

(...)

De aanbestedende dienst roept gegadigden op geconstateerde onduidelijkheden, tegenstrijdigheden en onregelmatigheden in de aanbestedingsleidraad en overige gepubliceerde aanbestedingsdocumenten zo spoedig mogelijk door te geven, zodat zij in staat gesteld wordt de aanbestedingsprocedure te repareren. Naarmate de uiterste aanmeldingsdatum dichterbij komt, zijn de mogelijkheden tot correctie en aanvulling beperkt en kan het noodzakelijk zijn de onderhavige aanbestedingsprocedure te staken. Het is dus, zowel voor de gegadigden als de aanbestedende dienst, van belang dat geconstateerde onduidelijkheden, tegenstrijdigheden en onregelmatigheden zo spoedig mogelijk gemeld worden.

De voor dit tijdstip ontvangen vragen zullen geanonimiseerd gebundeld worden en beantwoord worden in de nota van inlichtingen. De aanbestedende dienst kan, indien vragen hiertoe aanleiding geven, besluiten extra nota's van inlichtingen te publiceren.

Vragen kunnen alleen digitaal worden gesteld bij de contactpersoon van de aanbestedende dienst.'

- 1.6. In de Gunningsleidraad is, voor zover relevant, in hoofdstuk 4 ("Gunningsfase") het volgende bepaald:

4.1 WIJZE VAN INSCHRIJVING

Inschrijving is uitsluitend mogelijk door inzending van het inschrijvingsformulier (bijlage) en de stukken waarvan in het inschrijvingsformulier vermeld staat dat zij bij de inschrijving ingeleverd moeten worden.

(...)

4.3 PRESENTATIE

(...)

Aan de geselecteerde gegadigden wordt gevraagd hun aanmelding persoonlijk te presenteren aan de selectiecommissie. De geselecteerde gegadigde is hiervoor ingepland volgens indeling genoemd in paragraaf 3.4

De geselecteerde gegadigde is vrij op welke wijze hij de presentatie invult. Het bezoek dient minimaal de volgende onderdelen te bevatten:

- Algemene toelichting op het bureau;
- Kennismaking met de voorgestelde architect en projectleider;
- Toelichting op visie en ontwerp;
- Opvattingen van de voorgestelde architect op de specifieke onderwerpen architectuur, samenwerken, duurzaamheid en functioneel ontwerp;
- Gelegenheid tot stellen van vragen door de selectiecommissie;

Er wordt gevraagd om een visie of een ontwerp specifiek voor de voorliggende opgave.

Voor de presentatie is maximaal 45 minuten beschikbaar en aansluitend 15 min voor vragen en antwoorden.

4.4 FINANCIËLE AANBIEDING

Inschrijvers worden gevraagd een honorariumvoorstel inclusief verschotten en exclusief BTW te doen voor de werkzaamheden die na gunning verricht zullen worden.

Het honorariumvoorstel dient gespecificeerd te worden middels een open begroting en dient per fase gespecificeerd op het inschrijfformulier te worden vermeld.

Het honorarium dient aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- Gebaseerd te zijn op de in bijlage aangegeven werkzaamheden;
- Uit de open begroting dient te blijken dat de inschrijver werkelijk tegen het genoemde honorarium de werkzaamheden uit kan voeren;
- Het totale honorarium dient op een reële wijze over de verschillende fasen verdeeld te zijn;
- Exclusief BTW;
- Inclusief verschotten;
- De gestanddoeningstermijn voor de aanbidding is 6 maanden;
- Prijs vast tot einde werk.'

- 1.7. In de Gunningsleidraad is, voor zover relevant, in hoofdstuk 6 ("Gunningscriteria") het volgende bepaald:

6 GUNNINGSCRITERIA

De economisch meest voordelige inschrijving wordt gedefinieerd aan de hand van de volgende gunningscriteria.

6.1 HAALBARE FACTOR FNO VERSUS BVO

De geselecteerde gegadigde wordt gevraagd een factor fno versus bvo aan te geven waarmee hij het ontwerp denkt te realiseren. Deze opgave kan men ook aantonen middels andere ontwerpen van vergelijkbare aard.

6.2 BOUWKOSTEN EN MATERIALISATIE

Gevraagd wordt hoe men het ontwerp binnen de vereiste bouwkosten kan realiseren.

Een belangrijk aspect is de materialisatie ten aanzien van duurzaamheid maar ook ten opzichte van de exploitatie.

Ook deze vraag mag men aantonen met eerdere onlangs gerealiseerde ontwerpen.

6.3 ONTWERP EN ZIJN OMGEVING

Voor zowel [Beklaagde] als Gemeente is het van groot belang hoe het ontwerp wordt ingepast in de deels nog te realiseren omgeving.

Een toelichting op locatie wordt 20 maart om 10.00 uur gegeven door [X.], voorzitter kwaliteitsteam Gemeente [Y.]. Documenten ter ondersteuning van deze uitleg worden ter plaatse overhandigd. [X.] zal ingaan op ontstaan en visie van Schuytgraaf en in het bijzonder de gekozen kavel voor [Z.] School.

Van u, als geselecteerde architect, wordt in de presentatie voor de selectiecommissie gevraagd om aan te geven op welke wijze invulling wordt gegeven aan deze stedenbouwkundige inpassing.

6.4 VISIE EN SCHETSONTWERP

[Beklaagde] zoekt naar een team dat in staat is de visie en de wensen, de gebruikers en de overige participanten zich eigen te maken, zodat deze op de juiste wijze kunnen worden vertaald naar een ontwerp. Hiervoor is een goede communicatie en samenwerking van belang.

Voor een goede beoordeling is het essentieel dat visie en schetsontwerp goed aansluiten bij onze eisen en wensen. Tijdens de presentatie heeft u de gelegenheid om de visie en bijbehorend ontwerp c.q. massastudie toe te lichten.

6.5 DUURZAAMHEID

Een onderdeel dat in aanmerking komt voor een puntentoekenning is het onderdeel duurzaamheid. De duurzame ambitie van de aanbestedende dienst en van de gemeente is hoog en de beschikbare middelen zijn beperkt.

Duurzaamheid heeft betrekking op de schoolorganisatie, het onderwijs, het gebouw en het gedrag/handelen van en door de bewoners. [Beklaagde] heeft de wens duurzaam bouwen leidend te maken bij de keuzes die ten aanzien van het

gebouw gemaakt moeten worden. Daarbij gaat het verder dan alleen materiaal-toepassingen of energiemodellen, o.a. de gehele ruimtelijke opzet, de oriëntatie op de zon, de manier van werken en het installatieconcept worden in dit denken betrokken. Duurzaamheid gaat veel verder dan alleen het toepassen van een aantal maatregelen. Het gaat in op gezondheid, energie, transport, water, materialen, afval, vervuiling en landgebruik & ecologie.

De geselecteerde gegadigde dient zoveel mogelijk in staat te zijn duurzaamheid volledig te integreren in het ontwerp, waarbij er ook nog zoveel als mogelijk wordt voldaan aan de geformuleerde eisen en randvoorwaarden, zoals geld, architectuur en multifunctioneel gebruik.

Ook deze opgave kan middels referentieprojecten aan de commissie worden verduidelijkt.

6.6 FINANCIËLE AANBIEDIING

De door de geselecteerde gegadigden ingediende financiële aanbiedingen worden ten opzichte van elkaar beoordeeld op basis van het totaalbedrag exclusief BTW en inclusief verschotten.

Het inschrijfformulier is bijgevoegd.

6.7 PRESENTATIE

Zie hiervoor 4.3 . Zorgvuldigheid, interesse, communicatie, attitude, persoonlijke klik enz. soms wat beter meetbaar dan andere criteria, maar wij menen dit toch te moeten waarderen. Dit is uiteindelijk wel objectief meetbaar gezien de commissiesamenstelling en de relatieve meting.'

- 1.8. In de Gunningsleidraad is, voor zover relevant, in hoofdstuk 7 ("Bepaling rangorde") het volgende bepaald:

7.1 BENODIGDE GEGEVENS

De geselecteerde gegadigden zullen op rangorde van geschiktheid worden geplaatst. Om deze rangorde te bepalen worden geselecteerde gegadigden beoordeeld en worden per gunningscriterium punten toegekend. De rangorde wordt dan vervolgens bepaald aan de hand van de totaalscore per geselecteerde gegadigde in afnemende volgorde.

7.2 BEOORDELING

Bij de beoordeling op selectiecriteria wordt alles relatief beoordeeld. Dit wil zeggen dat de gegadigden ieder ten opzichte van elkaar beoordeeld worden op de mate waarin zij aan de projectambities voldoen. Er zal dus voor ieder criterium een rangvolgorde zijn.

7.3 PUNTENTELLING

De gehanteerde correcties (aftrek en weging) zijn weergegeven in onderstaande beoordelingsmatrix.

Hierin worden de maximumscores die te behalen zijn bij de architectenselectie inzichtelijk gemaakt.

[Onderstaande tabel is de versie na wijziging via bijlage 1 van de Nota van Inlichtingen van 31 maart 2015, Commissie]

Gunningscriteria	Beoordeling	Max. score	Correctie	Max score
Factor fno	Relatief	5	x2	10
Bouwkosten / materiaal	Relatief	5	x2	10
Ontwerp in omgeving	Relatief	5	x1	5
Visie en ontwerp	Relatief	5	x4	20
Duurzaamheid	Relatief	5	x2	10
Financiële aanbieding	Relatief	5	x6	30
Presentatie	Relatief	5	x3	15

Totaal	Score
Het resultaat van de wegingsmethode is de optelling van de totaalscore voor de kwaliteit van de architect.	max. 100 punten

Aan de hand van de puntentoekenningen wordt de inschrijver met de hoogste totaalscore gekozen.

Indien het door gelijke scores niet mogelijk is een winnaar aan te wijzen, geeft de score op de volgende specifieke gunningscriteria de doorslag in de volgende volgorde:

1) Financiële aanbieding;'

1.9. In de Gunningsleidraad is, voor zover relevant, in hoofdstuk 8 ("Overige bepalingen") het volgende bepaald:

'8.1 ALGEMENE VOORWAARDEN

(...)

Middels het doen van een aanmelding of inschrijving verklaren respectievelijk gegadigden en inschrijvers zich onvoorwaardelijk akkoord met het bepaalde in de aanbestedingsdocumenten, voor zover deze op het moment van respectievelijk aanmelding en inschrijving door [Beklaagde] aan de deelnemers van de aanbestedingsprocedure beschikbaar gesteld waren.

(...)

Gegadigden en inschrijvers verplichten zich jegens [Beklaagde] geconstateerde onduidelijkheden, tegenstrijdigheden en onregelmatigheden in de verstrekte aanbestedingsdocumenten zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk voor het verstrijken van de uiterste datum van respectievelijk de aanmelding en inschrijving, mee te delen aan de contactpersoon van [Beklaagde]. Doet een gegadigde of inschrijver dit niet, dan betekent dit dat hij of zij het recht verwerkt heeft om bezwaar te maken tegen de geconstateerde gebreken in deze documenten.

8.2 VERGOEDING KOSTEN

Er wordt geen onkostenvergoeding aan de deelnemers verstrekt.'

- 1.10. In de gunningsleidraad is als bijlage opgenomen het blanco inschrijfformulier. In dat formulier worden vier blokken vermeld die moeten worden ingevuld:
- A. Gegevens inschrijver
 - B. Verklaring in te zetten derden;
 - C. Eigen verklaring inhoudelijke inschrijvingsvoorwaarden;
 - D. Financiële aanbieding.

- 1.11. Er worden in het inschrijvingsformulier geen documenten genoemd die moeten worden ingediend bij de inschrijving.

- 1.12. In de Nota van Inlichtingen van 31 maart 2015 zijn, voor zover relevant, de volgende vragen met bijhorende antwoorden opgenomen:

- 1.12.1. Vraag 1: De weging van de financiële aanbieding is met 50% disproportioneel t.o.v. de inhoudelijke gunningscriteria. Ook doet de toekenning van de punten geen recht aan de verschillen die er in de aanbiedingen kunnen ontstaan. Bij een verschil van enkele euro's t.o.v. een andere aanbieder ontstaat er al een verschil van 10 punten. Dit zou er toe kunnen leiden dat er bij een financieel gelijkwaardige aanbieding van alle 5 partijen toch gekozen wordt op basis van de financiële aanbieding.

Voorbeeld.

Aanbieder 1: € 350.000,- 5 * 10 = 50 punten

Aanbieder 2: € 352.000,- 4 * 10 = 40 punten

Aanbieder 3: € 354.000,- 3 * 10 = 30 punten

Aanbieder 4: € 356.000,- 2 * 10 = 20 punten

Aanbieder 5: € 358.000,- 1 * 10 = 10 punten

Wij verzoeken u dit gunningscriterium aan te passen, zowel de weging van 50% als de manier van puntentoeckenning.

Antwoord: Naast deze vraag zijn er ook tijdens de informatiebijeenkomst door meerdere partijen vragen en opmerkingen over de beoordeling gemaakt. Wij hebben de beoordeling en de puntentelling (paragraaf 7.3) aangepast conform bijlage 1.' [Zie 1.6 hierboven voor de tabel met de gewijzigde puntentelling, Commissie.]

- 1.12.2. Vraag 2: Welke werkzaamheden worden er gevraagd van de architect, er is geen zogenaamde kruisjeslijst verstrekt?

Antwoord:

Zie bijlage 2 "kruisjeslijst", en tevens in het honorarium opnemen de aangegeven stelposten. In totaal 6 stelposten.'

- 1.12.3. Vraag 3: Betreft het een volledige opdracht vanaf schetsontwerp tot en met de revisie tekeningen?

Antwoord: Zie vraag 2'

- 1.12.4. Vraag 6: Uitbreidbaarheid van het plan moet mogelijk zijn met 30%, u vraagt echter nog geen plan om dat uit te werken, is het zo dat straks de architect die de opdracht gegund zal worden, deze vraag in het ontwerp zal beantwoorden?

Antwoord: klopt.'

1.13. Op 30 april 2015 heeft beklagde aan klager per email de mededeling van de gunningsbeslissing toegestuurd. In die email wordt het volgende meegedeeld:

'In de bijlage vinden jullie een specificatie van de score, in vergelijking met [Naam winnaar].

De argumentatie, horend bij de score, luidt:

- Tijdens de presentatie is door ons niet een verdere uitwerking van jullie visie zichtbaar geworden;
- Er is door ons gevraagd (hfd. 4.3 gunningsleidraad) om naast de beoogde architect kennis te maken met de beoogde projectleider;
- Er is door jullie lang gesproken over referentieprojecten, hetgeen bij ons geen beelden oproep van "onze" nieuwe school;
- Wij willen niet een gok wagen, varen op "blauwe ogen". We willen een globaal beeld hebben van een mogelijk nieuw gebouw voor onze school, voordat door ons een contract aan een architect wordt verstrekt;
- Een aantal, aan jullie bekende, onderdelen (hfd. 6) die gescoord werden kregen door het ontbreken van concrete feiten en beelden een lage score.'

1.14. In de bijlage bij de hiervoor bedoelde email heeft beklagde de door klager en de winnende inschrijver behaalde scores als volgt bekend gemaakt:

Naam onderneming	Onderdelen	<i>geheel getal</i>	<i>weging</i>	<i>totaal</i>
[Klager]	<i>Factor fno / bvo</i>	2	2	4
	<i>Bouwkosten / materialisatie</i>	2	2	4
	<i>Ontwerp in omgeving</i>	2	1	2
	<i>Visie en ontwerp</i>	2	4	8
	<i>Duurzaamheid</i>	2	2	4
	<i>Financiële aanbidding</i>	3	6	18
	<i>Presentatie</i>	2	3	6
		totaal		

Naam onderneming	Onderdelen	<i>geheel getal</i>	<i>weging</i>	<i>totaal</i>
[Winnaar]	<i>Factor fno / bvo</i>	5	2	10
	<i>Bouwkosten / materialisatie</i>	4	2	8
	<i>Ontwerp in omgeving</i>	4	1	4
	<i>Visie en ontwerp</i>	4	4	16
	<i>Duurzaamheid</i>	3	2	6
	<i>Financiële aanbidding</i>	5	6	30
	<i>Presentatie</i>	4	3	12
		totaal		

2. Beschrijving klacht

2.1. Klachtonderdeel 1

Beklaagde heeft niet op eenduidige wijze aangegeven wat zij precies verwacht in de gunningsfase.

2.2. Klachtonderdeel 2

Er is geen ontwerpvergoeding toegekend.

2.3. Klachtonderdeel 3

De motivering van het voorlopige gunningsbesluit voldoet niet aan de criteria van de Aw 2012.

3. Onderbouwing klacht

3.1. Klachtonderdeel 1

- 3.1.1. Klager heeft, op basis van de (sub)gunningscriteria, de Gunningsleidraad en het ontbreken van een ontwerpvergoeding, in haar inschrijving alleen een visie geformuleerd.
- 3.1.2. Klager vindt dat beklagde niet op eenduidige wijze heeft aangegeven wat zij precies verwacht in de gunningsfase, omdat zij de termen: visie, massastudie, ontwerp en schetsontwerp door elkaar heen gebruikt.
- 3.1.3. De Gunningsleidraad vermeldt niet welke aspecten de aanbestedende dienst belangrijk vindt en waar hij specifiek op toetst. Er staat volgens klager met andere woorden nergens vermeld wat hoog scoort.
- 3.1.4. Volgens klager lijkt het er op dat de inschrijver met het meest uitgewerkte ontwerp de opdracht gegund krijgt, terwijl dat niet een (sub)gunningscriterium in het aanbestedingsdocument was.

3.2. Klachtonderdeel 2

- 3.2.1. Omdat er geen ontwerpvergoeding werd aangeboden, vindt klager het redelijk dat een inschrijver zich beperkt tot het geven van een visie, een aanzet doet tot een volumevoorstelling, footprint en bruto:netto-verhouding, en tevens aan de hand van gerealiseerd eigen werk aantoont in de "integrale ambitie mee te kunnen" en een uitstekend ontwerp te kunnen maken.
- 3.2.2. Indien inschrijvers niet konden volstaan met een visie dan had het in de rede gelegen om een ontwerpvergoeding toe te kennen conform artikel 1.10 lid 2 sub g Aw 2012 en Voorschrift 3.8 van de Gids Proportionaliteit. Het niet toekennen van een ontwerpvergoeding is disproportioneel als er meer wordt gevraagd dan alleen een visie.

3.3. Klachtonderdeel 3

- 3.3.1. Op grond van artikel 2.130 lid 2 Aw 2012 vermeldt de aanbestedende dienst in ieder geval de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving. Het onderhavige gunningsbesluit vermeldt echter nergens waarom de hoogst geplaatste gegadigde beter scoort dan klager. Het enkel verstrekken van de scoretabel en een mail met summiere beschrijving van de beoordeling is onvoldoende. De mondelinge toelichting was evenmin overtuigend en de verslaglegging daarvan subjectief.
- 3.3.2. De bedoeling van een gunningscriterium is dat de aanbestedende dienst zo objectief mogelijk toetst op de gestelde criteria en dat die toetsing controleerbaar is. De Rechtbank Den Haag stelde dit onlangs nog in haar vonnis van 1 april 2015 (ECLI:NL:RBDHA:2015:3655).

4. Reactie beklagde

4.1. Klachtonderdeel 1

- 4.1.1. Beklaagde geeft aan dat klager de Gunningsleidraad heeft geaccepteerd zonder daarover vragen te stellen. Indien de leidraad een bredere interpretatie zou kennen, dan had het op de weg van klager (als ter zake deskundige) gelegen om daar voor de Nota van Inlichtingen vragen over te stellen.
- 4.1.2. De gunningscriteria staan helder en eenduidig verwoord in de Gunningsleidraad. Per criterium heeft het inkoopteam relatief gescoord: elke persoon binnen het team heeft per criterium een relatieve score gemaakt; dus altijd een score in vergelijk met de overige kandidaten. Daardoor ontstond er per criterium een ranking. Voorgaande werkwijze is in de Gunningsleidraad, waarmee klager akkoord is gegaan, opgenomen. Ook tijdens de startbijeenkomst op 20 maart 2015 is voorgenoemde punt nader toegelicht.
- 4.1.3. Middels het kunnen stellen van vragen betreffende de Gunningsleidraad hadden eventuele onduidelijkheden in die leidraad tijdig aangegeven kunnen worden. Daar is geen gebruik van gemaakt, wat conform hoofdstuk 8.1 van de Gunningsleidraad betekent dat klager zich heeft geconformeerd aan de inhoud van de leidraad.
- 4.1.4. Met betrekking tot het punt 'visie-ontwerp-schetsontwerp' staat in hoofdstuk 4.3 van de Gunningsleidraad welke onderdelen de presentatie moest bevatten. Bij de derde bullit staat duidelijk 'toelichting op visie en ontwerp'.
- 4.1.5. Tijdens het telefonische gesprek begreep klager zeer wel dat het feit, dat drie andere kandidaten een specifieke uitwerking hadden gemaakt middels een massastudie en/of functioneel ontwerp, klager op achterstand bracht.

4.2. Klachtonderdeel 2

In de Gunningsleidraad staat in hoofdstuk 8.2 vermeld dat er geen onkostenvergoeding aan de deelnemers wordt verstrekt. Daarmee is klager akkoord gegaan. Beklaagde verwijst voor de motivering daarvan naar haar verweer onder klachtonderdeel 1.

4.3. Klachtonderdeel 3

- 4.3.1. Beklaagde stelt dat klager na de gunningsbeslissing op 30 april 2015 een bericht heeft ontvangen met daarin een motivering van de afwijzing en een scoretabel met de behaalde score door klager en de score van de winnende inschrijver. De kenmerken en voordelen van de winnende inschrijver zijn middels de scoretabel en de toelichtingen (schriftelijk en mondeling) aangegeven, daarmee is conform de Aw 2012 gehandeld.
- 4.3.2. In het telefonisch gevoerde overleg is de afwijzing nader toegelicht en zijn daarnaast verbeterpunten meegegeven voor toekomstige inschrijvingen van klager. Beklaagde geeft aan duidelijk te hebben gemaakt dat zij open staat voor (nogmaals) een overleg, maar dat klager daar geen gebruik van heeft gemaakt.
- 4.3.3. Beklaagde merkt op dat de huidige aanbestedingsstukken en Gunningleidraad ook drie jaar geleden door beklagde zijn gebruikt bij de bouw van een andere school. Daar heeft klager eveneens op ingeschreven met maquette en zonder vergoeding, en is daarbij geëindigd op plaats twee. Destijds heeft klager geen vragen omtrent de kwaliteit van de gunningsleidraad gesteld.

5. Beoordeling

- 5.1. De Commissie stelt voorop dat beklagde een Europese niet-openbare aanbesteding heeft gehouden. Op deze aanbestedingsprocedure zijn onder andere de volgende bepalingen van toepassing: Deel 1 en 2 Aw 2012 en de Gids Proportionaliteit.
- 5.2. Klachtonderdeel 1
 - 5.2.1. Op beklagde rust de aanbestedingsrechtelijke verplichting om de eisen en criteria alsook de wijze waarop deze gedurende de aanbestedingsprocedure zullen worden toegepast zodanig in de aanbestedingsdocumenten te formuleren dat alle redelijk geïnformeerde en normaal zorgvuldige inschrijvers in staat zijn deze op dezelfde wijze te interpreteren.
 - 5.2.2. Zoals ook blijkt uit overweging 6.1.5 van Advies 81 van de Commissie, is de hiervoor bedoelde verplichting ten aanzien van kwalitatieve gunningscriteria in de jurisprudentie als volgt geconcretiseerd. Het is van belang dat (i) het voor een kandidaat-inschrijver volstrekt duidelijk is wat van hem wordt verwacht, (ii) de inschrijvingen aan de hand van een zo objectief mogelijk systeem worden beoordeeld, en (iii) de gunningsbeslissing zodanig inzichtelijk wordt gemotiveerd dat het voor de afgewezen inschrijvers mogelijk is om de wijze waarop de beoordeling heeft plaatsgevonden te toetsen.
 - 5.2.3. Van belang voor het beoordelen van het klachtonderdeel is derhalve de vraag of beklagde bij de beschrijving van de gunningscriteria en de presentatie in voldoende mate aan de inschrijvers heeft duidelijk gemaakt wat van hen verwacht wordt en op welke wijze de in hun presentatie uitgewerkte antwoorden op de wensen van beklagde zullen worden beoordeeld.
 - 5.2.4. De door beklagde gevolgde procedure heeft naar het oordeel van de Commissie als ernstig nadeel dat het gaat om het beoordelen van door de inschrijvers mondeling gegeven antwoorden op de wensen van beklagde, waarbij de controleerbaarheid van de beoordelingen vrijwel nihil is.
 - 5.2.5. Bij het eerste criterium "Haalbare FNO versus BVO" wordt niet gevraagd om een concreet percentage in de inschrijving op te geven, maar kennelijk om aan de hand van eerder uitgevoerde ontwerpen aan te geven welke factor de inschrijver haalbaar acht. Daarbij is denkbaar dat een inschrijver tijdens de presentatie voorbeelden geeft van door hem gemaakte ontwerpen met verschillende factoren fno/bvo en meedeelt dat hij een bepaalde factor bij de onderhavige opdracht haalbaar acht. Aldus is de kans op op geen enkele wijze controleerbare subjectieve beoordelingen van de presentaties op dit punt groot wegens het ontbreken van een duidelijk omlijnd beoordelingskader.
 - 5.2.6. Bij het tweede criterium "Bouwkosten en materialisatie" wordt gevraagd 'hoe men het ontwerp binnen de vereiste bouwkosten kan realiseren'. Ook hier is de kans op niet controleerbare subjectieve beoordelingen van de presentaties groot wegens het ontbreken van een duidelijk omlijnd beoordelingskader.
 - 5.2.7. Alleen voor het criterium "Financiële aanbieding" geldt dat dit schriftelijk wordt vastgelegd door de inschrijver, zodat controleerbaar is of bij dit criterium de juiste rangorde is vastgesteld.

- 5.2.8. Voor alle andere criteria geldt dat beklagde wel globaal heeft beschreven wat van de inschrijvers verwacht wordt, maar dat een duidelijk omlijnd beoordelingskader volledig ontbreekt.
- 5.2.9. De Commissie is gelet op hetgeen is overwogen in 5.4.4 t/m 5.4.8 van oordeel dat beklagde haar in 5.2.1 *jo.* 5.2.2 genoemde verplichting niet heeft nageleefd.
- 5.2.10. De Commissie is echter tevens van oordeel dat het feit dat beklagde haar hiervoor bedoelde verplichting niet naleefde ook voor klager duidelijk had moeten zijn. Volgens bestaande (ook nationale) jurisprudentie mag van een inschrijver immers een proactieve houding worden verwacht. Dit houdt in dat een inschrijver in een geval als het onderhavige verplicht is de – mogelijke – niet-naleving van de in 5.2.1 *jo.* 5.2.2 genoemde verplichting bij de aanbestedende dienst te signaleren zodra hij die redelijkerwijze behoorde op te merken. De ratio daarvan is dat de aanbestedende dienst daarmee mogelijk in staat wordt gesteld de (gevolgen van de) niet-naleving ongedaan te maken in een stadium waarin de nadelige gevolgen daarvan voor alle betrokken partijen zoveel mogelijk beperkt kunnen blijven.
- 5.2.11. Klager heeft haar in 5.2.10 bedoelde verplichting niet nageleefd. Het had op haar weg gelegen om zo spoedig mogelijk na kennisneming van de Gunningsleidraad daarover vragen te stellen, in het bijzonder met betrekking tot de wijze waarop de door de inschrijvers in hun presentatie uitgewerkte antwoorden op de wensen van beklagde zouden worden beoordeeld. Dat klager het voorgaande heeft nagelaten, laat weliswaar onverlet dat beklagde haar in 5.2.1 *jo.* 5.2.2 genoemde verplichting niet heeft nageleefd, maar staat er aan in de weg dat klager daar in dit stadium van de aanbestedingsprocedure nog tegen kan opkomen.
- 5.2.12. Het eerste klachtonderdeel is derhalve ongegrond.

5.3. Klachtonderdeel 2

5.3.1. De Commissie stelt vast – zie 1.10 en 1.11 hiervoor – dat uit het blanco inschrijvingsformulier duidelijk blijkt dat de inschrijvers daarin een aantal vragen moeten beantwoorden en verklaringen moeten invullen, maar dat van hen niet wordt gevraagd om in de in te dienen documenten in te gaan op de wensen van beklagde zoals die uit de gunningscriteria blijken. Dat betekent dat beklagde van de inschrijvers evenmin heeft verlangd een schetsontwerp als onderdeel van de inschrijving in te dienen. De Commissie is dan ook van oordeel dat beklagde, gelet op het bepaalde in Voorschrift 3.8 Gids Proportionaliteit, de inschrijvers in het onderhavige geval geen vergoeding behoefde aan te bieden.

5.3.2. Het tweede klachtonderdeel is derhalve ongegrond.

5.4. Klachtonderdeel 3

5.4.1. Art. 2.130 lid 1 Aw 2012 bepaalt dat de mededeling van de gunningsbeslissing de relevante redenen voor die beslissing bevat. In het tweede lid van dat artikel is bepaald dat onder relevante redenen in ieder geval wordt verstaan de kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving.

5.4.2. De ratio van die bepalingen is, zoals klager terecht stelt, gelegen in de controleerbaarheid van de gunningsbeslissing waaromtrent de voorzieningenrechter in het door klager aangehaalde vonnis in r.o. 4.11 overweegt dat van belang is dat 'de gunningsbeslissing zodanig inzichtelijk wordt gemotiveerd dat het voor een afgewezen inschrijver mogelijk is om de wijze waarop de beoordeling heeft plaatsgevonden te toetsen.' Deze overweging, die in vele eerdere vonnissen van voorzieningenrechters letterlijk terug te vinden is en die de Commissie al diverse

keren heeft aangehaald (zie Adviezen 81, 202 en ook overweging 5.2.2 van het onderhavige advies), zal de Commissie tot uitgangspunt nemen bij de beoordeling van dit klachtonderdeel.

- 5.4.3. De in 1.13 weergegeven motivering van de gunningsbeslissing omvat vijf argumenten. Met enige moeite is het mogelijk om het eerste argument in verband te brengen met het gunningscriterium "Visie en ontwerp" en het tweede argument met het gunningscriterium "Presentatie". Het derde en het vierde argument betreffen algemene opmerkingen over klager die niet in verband te brengen zijn met een gunningscriterium. Het vijfde argument tot slot spreekt over "ontbreken van concrete feiten en beelden", maar vermeldt niet voor welke van de zes gunningscriteria dit geldt.
- 5.4.4. Omdat de motivering van de gunningsbeslissing derhalve in zeer beperkte mate ingaat op de individuele gunningscriteria is dientengevolge de beslissing niet controleerbaar en voldoet zij niet aan het in 5.4.2 genoemde uitgangspunt.
- 5.4.5. Naar het oordeel van de Commissie wordt in artikel 2.130 lid 2 Aw 2012 met 'kenmerken en voordelen van de uitgekozen inschrijving' niet alleen bedoeld de aan die inschrijving toegekende scores, maar ook eigenschappen van die inschrijving die geleid hebben tot die scores. Beklaagde had bijvoorbeeld bij het gunningscriterium "Visie en ontwerp" concreet kunnen ingaan op de visie van de winnende inschrijver in vergelijking met de visie van klager. Ook in dit opzicht heeft beklagde dus niet aan haar motiveringsplicht voldaan.
- 5.4.6. Het derde klachtonderdeel is derhalve gegrond.

6. Advies

De Commissie acht onderdelen 1 en 2 van de klacht **ongegrond** en onderdeel 3 van de klacht **gegrond**.

7. Aanbeveling

De Commissie ziet geen kans tot het doen van een aanbeveling.

Den Haag, 8 juni 2015

w.g.:

Mr. J.G.J. Janssen
Voorzitter

Prof.mr. C.E.C. Jansen
Vicevoorzitter

Mr. drs. T.H. Chen
Commissielid